

‘स्वार्थ ठेवणे, मन दुखावणे ही हिंसा होय, निरपेक्ष राहणे ही अहिंसा!’

‘स्वार्थ ठेवणे, मन दुखावणे ही हिंसा होय, निरपेक्ष राहणे ही अहिंसा!’

प्रसंग- आर. सी. बाफना अहिंसा ॲवार्ड सोहळ्या निमित्त

दि. १७-०३-२००८, स्थळ - गोशाळा, जळगाव

‘पद्मश्री’ची वार्ता आली, जळगाव नगरी आनंदली! शाकाहाराचे कार्य व्रतस्थपणे करणाऱ्या श्री. रतनलाल सी. बाफनाजींना भाऊंचे स्नेही या नात्याने खूप आनंद झाला. ‘अहिंसा’, ‘करुणा’, ‘शाकाहार’, ‘साधन शुचिता’ हा मूल्य भाव भाऊंच्या जीवन संस्कारात ओतप्रोत भरलेला. बाफनाजींच्या नितान्त सुंदर, पवित्र गोशाळेत ‘पद्मश्री’ निमित्त गौरव सोहळा संपन्न झाला. या गौरवा निमित्ताने सर्वांशी संवाद साधत आहेत भाऊ.

आदरणीय व्यासपीठ, उपस्थित सन्माननीय बंधू-भगिनींनो,

या चराचर सृष्टीत जड नाहीत, तरी जे प्रकृतीचे दुसरे अंग आहेत, त्या प्राणीमात्रांचासुद्धा आपण कोमलपणे स्वतःसाठी उपयोग करून घेत असतो. त्यांना आपल्याजवळ बाळगतो. त्यांचेविषयी स्नेह, ममता, करुणा आपल्या मनात असते. अहिंसेचा हा एक अगदी श्रेष्ठ मार्ग आहे. अहिंसेचा आणखी एक पैलू असा आहे की, जड पदार्थानासुद्धा म्हणजे अगदी दगडालासुद्धा आपण अहिंसेने वागवले पाहिजे. उदा. एखाद्या पर्वतावर पडलेली एखादी मोठी शिला असेल तिला आपण काढून आणायचे, तिचे तुकडे करायचे आणि त्यामधून आपण एखाद्या वास्तूची निर्मिती करायची. त्यावेळी आपल्या मनात हा विचार आला पाहिजे की, कदाचित हा दगड असा असेल की, ज्यावर पूर्वी तपोवनातील काही ऋषिमुनी साधना करत बसलेले असतील! आपण त्यांचे हे तपःश्चर्येचे अधिष्ठान का म्हणून उद्ध्वस्त करायचे? आपल्या मनात असा विचार आला, तर मला असे वाटते की, आपण खऱ्या अर्थाने अहिंसेत जीवन जगत आहोत.

आपण निश्चित करतो की, आपल्याला फक्त प्राण्यांची सेवा करायची आहे. महत्वाचे म्हणजे आपल्या जीवनात शाकाहाराचाच अवलंब करायचा आहे! एवढा अहिंसेचा अंगीकार जरूर करून घ्या, हे एखाद्या धर्माचे तत्व आहे किंवा अधिष्ठान आहे म्हणून त्याला कमी लेखू नका! जीवन जगण्याची ती एक रीत आहे आणि ती रीत इतर रीतिरिवाजांपेक्षा जर चांगली असेल, सुसंस्कृत असेल तर ती आपल्या आचरणामध्ये उतरवली पाहिजे. एवढे

‘स्वार्थ ठेवणे, मन दुखावणे ही हिंसा होय, निरपेक्ष राहणे ही अहिंसा!’

जरी आपण लक्ष देऊन प्रत्येक गोष्टीकडे बघत राहिलो तरी, मला असे वाटते की, खऱ्या अर्थाने आपण अहिंसक जीवन जगत आहोत असे होईल. ‘व्यवहार’ साधताना इतरांना आपल्यापासून त्रास होईल असे वर्तन करू नये.

कोणी मजबूर असेल, कोणी गरजू असेल, तर त्याच्या गरजेचा दुरुपयोग करून ज्यावेळी आपण आपला स्वार्थ किंवा फायदा साधतो त्यावेळी आपण नेमके काय करतो? स्वार्थ साधला, मन दुखावले तर ती हिंसा आहे. निरपेक्ष राहिलो, तर ती अहिंसक वृत्ती ठरेल! आपल्या दैनंदिन व्यवहारातसुद्धा आपण याचे लक्ष ठेवले पाहिजे आणि जर तसे कठोर भान ठेऊ शकलो, तर मला असे वाटते की, आपण बरेच काही साधल्यासारखे होईल!

बाफनार्जींनी इथे प्रेमाने बोलावले, आपण सगळे उपस्थित राहिलात. मंचावर दोन सत्कारमूर्तिही आहेत. तेही इथे उपस्थित राहू शकले. फार मोठे काम ते करताहेत, माध्यम विचारांच्या प्रचार आणि प्रसाराचे! तेव्हा इथे प्रचार, प्रसार या माध्यमांचे सम्राट बसले आहेत. त्यांनीसुद्धा या गोष्टीकडे लक्ष द्यावे आणि आपल्या पेपरमधून जास्तीत जास्त प्रचार आणि प्रसार या अहिंसक, सदाचारी गोष्टींचा करावा. त्याबाबत लक्ष द्यावे, त्यामध्ये आपल्याला थोडीफार व्यावहारिक तडजोड करावी लागली, तर तीही तडजोड आपण करावी, अशी विनंती करून मी माझे दोन शब्द संपवतो.

जय हिन्द! जय महाराष्ट्र!